تلاش برای تحول و ارتقای سینما

یادداشت

علیرضا تابش- مدیرعامل بنیاد سینمایی فارابی/ در دهه اول سینمای بعد از پیروزی انقلاب، عمده تولیدات سینمای ایران توسط تهیه‌کننده‌ها و تعاونی‌های بخش خصوصی به انجام می‌رسید و بخش سینمایی بنیاد مستضعفان، حوزه هنری سازمان تبلیغات اسلامی و بنیاد سینمایی فارابی و بعدها مرکز گسترش سینمای مستند و تجربی، ارتقای محتوایی سینما و آثار سینمایی و معرفی نسل جدید سینماگران را جست‌وجو می‌کردند.

سال‌ها گذشت، شیوه تولید فیلم و حتی نحوه حمایت‌ها تغییر کرد، عصر تحول دیجیتال آغاز و ضرورت روزآمدی سبب شد تا ماهیت فعالیت تشکل‌ها و نهادها تغییر یابد. با این مقدمه باید گفت برخلاف تلقی سنتی هنوز پابرجا در افکار عمومی و حتی سینماگران، بنیاد سینمایی فارابی گرچه همچنان دغدغه ارتقای محتوا را با خود دارد اما اگر روزگاری، این تشکل سینمایی، حمایت لجستیکی و مالی از بخش عمده‌ای از تولیدات سینمایی (از اعطای مواد خام تا ابزار و تجهیزات فنی، تا تخصیص وام و...) را به طور گسترده انجام می‌داد، با ظهور عصر دیجیتال و از سویی راه‌اندازی و تکثیر مراکز تولید، لابراتوارها و استودیوها در بخش خصوصی و سایر تشکل‌ها و نهادها، چند سالی است که اساساً مأموریت‌هایش نسبت به گذشته دستخوش بازتعریف شده است.

در واقع می‌توان گفت که «تولید» ویترین فعالیت‌های بنیاد سینمایی فارابی است و این بنیاد، در درون، اقدامات زیرساختی متنوع و متفاوتی را در سالیان اخیر بنا گذاشته است که نتیجه بخشی آن شاید در گذر زمان بیشتر هویدا شود. بر این اساس، در سالی که گذشت، همکارانم در بخش‌های مختلف بنیاد در چند محور، روی فعالیت‌های مختلف متمرکز بودند و طی این مدت اقدامات مفیدی برای سینمای ایران به انجام رسیده است.

رویکرد امسال ما مطابق با سیاست‌های سازمان سینمایی کشور در حمایت از تولیدات حرفه‌ای سینمای ایران شامل حوزه‌های حمایتی از فیلم‌های اول کارگردانان نوجو، تنوع ژانر، اقتباس و ووب‌سری بوده است و به دلیل تقارن سال ۱۳۹۹ با چهلمین سالگرد آغاز دوران دفاع مقدس، تمرکز ویژه‌ای روی تولید فیلم‌های دفاع مقدس داریم که این از برکات تحول و چابک‌سازی شوراهای تخصصی فارابی در بخش‌های مختلف است. شوراهای بنیاد، علاوه بر این، در بخش سینمای کودک طی دو سال گذشته نیز از نظر کمی و کیفی، به دستاوردهای مهمی رسیده که در برپایی جشنواره بین‌المللی فیلم‌های کودکان و نوجوانان، المپیاد فیلمسازی نوجوانان و ایجاد مجدد رونق در اکران فیلم کودک و نوجوان، نمود پررنگ‌تری داشته است. از اقدامات مهم بنیاد در سالی که گذشت، تلاش جهت تسهیل ارتباط با فیلمنامه‌نویسان و تهیه‌کنندگان بوده است. ایجاد سامانه ثبت و پذیرش فیلمنامه و بهره‌برداری از این سامانه، اجرای سه طرح متمرکز حمایت از فیلمنامه‌نویسی در سه ماه نخست سال ۹۹، فعالیت مهم دیگر امسال بوده و در عرصه سینمای اقتباسی، بنیاد سینمایی فارابی اجرای طرح حمایت از سینمای اقتباسی را برعهده دارد و در آن پس از ارائه فراخوان، از ۱۰ اثر برگزیده جهت تولید فیلم سینمایی حمایت صورت خواهد گرفت و نتایج آن در آینده دیده خواهد شد.

در حوزه بین‌الملل، «وصول درآمدهای حاصل از فروش خارجی» پروسه دشواری بود که با توجه به تحریم‌های ظالمانه، تلاش شد تا از مسیرهای مختلف این اتفاق رقم بخورد و در این بخش بخشی از مطالبات واصل شود. برخی اینطور وانمود می‌کنند که حضور دست‌اندرکاران بنیاد سینمایی فارابی در رویدادهای مهم جهانی بی حاصل است، در حالی که بخشی از مطالبات جهانی ما، زمستان گذشته در سفر همکاران بنیاد فارابی به جشنواره‌های خارجی وزیر چتر سینمای ایران وصول شد که این یکی از نتایج این دست حضورهاست و یکی دیگر از ثمراتش، ایجاد زمینه برای تعریف «تولید مشترک» بین کشورهاست.

ما از دو سال پیش در بنیاد سینمایی فارابی، کارگروهی ویژه را به این امر اختصاص دادیم که فعالیت‌اش در قالب یک شیوه‌نامه تعریف شده است. چند فیلم تولید مشترک از جمله «درخت گردو» به کارگردانی فیصل سویسال کارگردان سرشناس اهل ترکیه، «یلدا» به کارگردانی مسعود بخشی تولید مشترک ایران، آلمان، فرانسه، لبنان و لوکزامبورگ، «قلعه عشق» به کارگردانی الهام قاسموف تولید مشترک ایران و آذربایجان به انجام رسیده و نیز توافقات اولیه برای همکاری با صربستان و پاکستان جهت تولید فیلم مشترک صورت گرفته است. از بین دیگر پروژه‌های سینمایی امسال می‌توان به نگارش فیلمنامه «یعقوب لیث صفاری» توسط مسعود جعفری جوزانی و «اقبال لاهوری» توسط بهرام توکلی اشاره کرد که تولید این دو پروژه مهم و استراتژیک به عنوان دو چهره مهم تاریخ و فرهنگ ایران اسلامی در برنامه شورای تولید بنیاد سینمایی فارابی قرار دارد. در سالی که گذشت همچنین مصوبات مربوط به اقدامات پروژه «سینما فرهنگ» در هیأت امنای بنیاد سینمایی فارابی مطرح و پس از انجام طرح امکان‌سنجی پروژه، تصمیمات لازم اتخاذ شد و سرانجام طبق مصوبه تیرماه ۹۹ هیأت امنای بنیاد، عملیات اجرایی پردیس سینمایی فرهنگ در فازاول، در قالب قرارداد «پیمان مدیریت» به مؤسسه «سینما شهر» سپرده شد.

در بخش مالی؛ بنیاد سینمایی فارابی پرونده‌های مالیاتی خیلی سنگینی از سال‌های گذشته داشت. از سال ۸۸ یا ۸۹ یک مسیر جدید در مسائل مالی بنیاد سینمایی فارابی شروع شده بود و تا سال ۹۴ معادل ۷ تا ۸ میلیارد تومان مطالبه شده بود و این پرونده باز بود... همکاران ما تلاش کردند و سختی‌های زیادی را متحمل شدند تا ورق را برگردانند، به طوری که هیأت امنای بنیاد سینمایی فارابی در جلسه تیر ۹۹ پس از استماع گزارش حسابرسی و مدیرعامل بنیاد، از فعالیت‌های انجام شده برای حل مشکلات مالیاتی، از مدیران بنیاد قدردانی کردند.

پس از ادغام مؤسسه رسانه‌های تصویری با بنیاد سینمایی فارابی، یکی از مأموریت‌های تازه بنیاد، بازرگانی و بازاریابی فیلم در شبکه وی‌اودی، شبکه نمایش خانگی و تلویزیون است که فرودین امسال همزمان با اجرای دستورالعمل ستاد ملی مبارزه با ویروس کرونا مبنی بر تعطیلی ادارات و محدودیت‌های ناشی از آن در سطوح مختلف جامعه، بنیاد سینمایی فارابی در راستای مسئولیت حمایتی خود از آثار و عرضه مناسب آن‌ها، در یک اقدام گسترده و در کمترین زمان، فعالیت چشمگیری در این زمینه داشت. در کنار جشنواره بین‌المللی فیلم‌های کودکان و نوجوانان، راه‌اندازی «المپیاد فیلمسازی نوجوانان» در این سال‌ها، روحی تازه به کالبد سینمای کودک دمید و قاطعانه باید گفت با تداوم و روزآمدی، یک گنج ماندگار برای فردای سینمای ایران خواهد بود.

در این دوره، حرکت بنیاد سینمایی فارابی در عرصه نوآوری و فناوری نیز با دستاوردهای مختلفی همراه بوده است. ایجاد «مرکز نوآوری و شتابدهی سینمای ایران» توسط بنیاد سینمایی فارابی یکی از پروژه‌هایی است که اولین گام‌های آن در این دوره برداشته شد. در آستانه ورود به قرن جدید، بنیاد سینمایی فارابی می‌تواند معماراکوسیستم جدید صنعت سینما باشد و نتایج این رویکرد، در فردای سینمای ایران دیده خواهد شد. این بنیاد به عنوان بازوی اجرایی حاکمیت در بخش سینما، وظیفه خود می‌داند در مقام مدیر (Governor)، روابط میان این صنایع مجاور و صنعت تصویر را، احیا و تنظیم کند. قطعاً ورود این صنایع به بخش‌های جنبی صنعت تصویر، تدریجی خواهد بود و مرکز نوآوری و شتابدهی سینمای ایران، نقشی جدی در این حوزه خواهد داشت.

تلاش برای تسهیل روابط میان صاحبان ایده و اثر، هنرمندان، کارآفرینان و صاحبان سرمایه، در جهت تأمین عدالت توزیعی میان گونه‌های مختلف هنری، ارتقای سطح کیفی و کمی سینمای ایران و در عین حال تلاش برای بهینه‌سازی سودآوری اقتصادی، در عین حفظ کیفیت هنری آثار، جهت‌گیری اساسی بنیاد در راه دستیابی به مسیر آینده است.

بدیهی است که در این مسیر، صنوف و صاحبان صنایع فرهنگی و هنری، نخستین قشری هستند که نیازمند آگاهی‌بخشی و تزریق مفاهیم نوین به شمار می‌آیند و حمایت از موانست و مجالست این صنوف، و ایجاد زمینه برای آشنایی آن‌ها با تحولات روز جهان، تنها راهی است که می‌تواند آینده فرهنگ ایران را بیمه کند، در میان‌مدت، حوزه تولید فرهنگی و هنری داخلی را به بازارهای جهانی پیوند بزند و مشارکت در جشنواره‌های کنونی هنر ایرانی را، به حضور در بدنه مخاطبان جهانی تبدیل کند.

سال‌های پیش رو، دورانی تعیین‌کننده برای سینمای ایران است چرا که از سویی جامعه و فرهنگ ایرانی در حال پوست‌اندازی است و از سویی، سینماگران جوان، زبان بین‌المللی‌تری برای فیلم‌هایشان خواهند یافت و در قرن جدید، مسیری متفاوت از امروز را خواهند جست.